

Bruselj, 7.8.2013
COM(2013) 574 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Sedmo poročilo o izvajanju
direktive o čiščenju komunalne odpadne vode (91/271/EGS)**

{SWD(2013) 298 final}

KAZALO

1.	Uvod.....	3
2.	Splošna ocena skladnosti.....	4
2.1.	Kanalizacijski sistemi.....	4
2.2.	Sekundarno čiščenje.....	5
2.3.	Strožje čiščenje.....	5
2.4.	Velika mesta/veliki povzročitelji obremenitve	8
2.5.	Občutljiva območja	8
3.	Trendi v zvezi s skladnostjo	8
4.	Preteklo in prihodnje zmanjšanje onesnaženja	9
5.	Izboljšanje s sofinanciranjem.....	10
6.	Pretekli ukrepi za skladnost	11
7.	„Novi pristop“ za spodbujanje skladnosti.....	11
8.	Sklepi in obeti	12

1. UVOD

Direktiva o čiščenju komunalne odpadne vode¹ (v nadaljnjem besedilu: direktiva) je eden od najpomembnejših orodij vodne politike v Evropi. Njen cilj je varovanje okolja pred škodljivimi vplivi odvajanja komunalne odpadne vode iz poselitvenih območij (mesta) in biološko razgradljive tehnološke odpadne vode iz kmetijsko-živilskega sektorja (na primer mlečno-predelovalna industrija, mesna industrija, pivovarne itd.). Direktiva zahteva ustrezno zbiranje odplak ter ureja odvajanje odpadne vode z določanjem minimalnega načina obdelave, ki ga je treba zagotoviti, in najvišjih mejnih vrednosti emisij ali velikih onesnaževal (organska obremenitev in hranilne snovi)². Popolno izvajanje direktive je predpogoj za doseganje okoljskih ciljev, določenih v okvirni direktivi EU o vodah³ in okvirni direktivi o morskimi strategiji⁴.

Izvajanje te direktive je bil izziv predvsem s finančnega in načrtovalnega vidika v zvezi z velikimi naložbami v infrastrukturo, kot so kanalizacija in čistilne naprave. Nizke stopnje izvajanja lahko povzročijo organsko onesnaženje v rekah in jezerih ter tudi kopičenje čezmernih hranilnih snovi (eutrofikacija)⁵, kar vpliva zlasti na jezera, obalne in morske vode, ki so posebno občutljive. Glede na nedavno objavljeno poročilo o izvajanju okvirne direktive EU o vodah⁶ je točkovno onesnaževanje še vedno znatna obremenitev v 22 % vodnih teles v EU. Eutrofikacija je ostala velika grožnja v približno 30 % vodnih teles v 17 državah članicah. K tem težavam močno prispevajo neočiščene ali nezadostno očiščene odplake odpadnih voda.

Onesnaženost z odpadnimi vodami lahko prav tako pospeši izgubo biotske raznovrstnosti in poslabšanje stanja zaloga pitne vode ali kopalnih voda, kar povzroča skrbi za javno zdravje. Te vključujejo izbruhe bolezni, ki se prenašajo z vodo, zlasti vezane na majhne vodne zaloge, bolezni, ki so posledica izpostavljenosti onesnaženi kopalni vodi (organsko onesnaženje, onesnaženje, ki ga zaradi presežka hranil povzroči cvetenje alg) ali zaužitja onesnaženih morskih sadežev itd. Ti učinki imajo lahko negativne posledice za gospodarske sektorje, kot sta turizem ali industrija gojenja školjk⁷.

Prizadevanja za izvajanje držav članic so že prispevala k bistvenemu izboljšanju čiščenja odpadnih voda. Zato se je kakovost vode v Evropi v zadnjih desetletjih znatno izboljšala, vplivi onesnaževal pa so se zmanjšali⁸. Vendar izvajanje še zdaleč ni končano in problemi onesnaževanja še vedno obstajajo.

Predlog Komisije za 7. okoljski akcijski program⁹ in novi „načrt za varovanje evropskih vodnih virov“¹⁰ priznavata pomen te direktive in poudarjata, da je za zagotovitev njenega uspešnega izvajanja potrebno okrepljeno ukrepanje.

¹ Direktiva 91/271/EGS, UL L 135 z dne 30.5.1991.

² Za več podrobnosti o obsegu, ciljih in določbah direktive glej http://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/index_en.html.

³ Direktiva 2000/60/EGS, UL L 327 z dne 22.12.2000.

⁴ Direktiva 2008/56/EGS, UL L 164 z dne 25.6.2008.

⁵ Eutrofikacija pomeni „obogatitev vode s hranili, posebno spojinami dušika in/ali fosforja, kar povzroči pospešeno rast alg in višjih rastlinskih vrst, posledica česar je neželena motnja ravnotežja organizmov, prisotnih v vodi, ter kakovosti zadevne vode“.

⁶ Za več podrobnosti glej http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/implrep2007/index_en.htm#third.

⁷ Za več podrobnosti glej EEA (2010): Evropsko okolje – Stanje in napovedi 2010 – Kakovost sladke vode.

⁸ Za več podrobnosti glej: EEA(2012): Evropske vode –Ocena stanja in pritiskov.

⁹ COM(2012) 710 final. Za več podrobnosti glej http://ec.europa.eu/environment/newprg/pdf/7eap_proposal/en.pdf.

To sedmo poročilo o izvajanju direktive opisuje napredek do konca obdobja 2009/2010. Poročilo vsebuje tudi trende v zvezi s skladnostjo ter predstavlja novi pristop za „spodbujanje skladnosti“ in njegov napredek na področju obveščanja javnosti in poročanju. Poleg tega poročila sta na voljo tudi priloga s tabelami¹¹ in podrobnejše tehnično „poročilo“¹². Razlike med sporočenimi podatki in objavo tega poročila so tesno povezane z načinom, na katerega je v preteklosti potekalo upravljanje podatkov med Komisijo in državami članicami. Službe Komisije zato predlagajo „nov pristop“ tudi glede informacij o zahtevah za skladnost in spodbujajo države članice, da na spletu zagotovijo več najnovejših informacij na nacionalni ravni (glej točko 7).

2. SPLOŠNA OCENA SKLADNOSTI

Cilj ocene skladnosti je analizirati stopnjo skladnosti z direktivo na podlagi informacij, ki jih predložijo države članice. Temelji na uporabi smernic in metodologije, ki so na voljo v sistemu Reportnet agencije EEA¹³. Sporočeni podatki o kanalizacijski infrastrukturi so na voljo v podatkovni bazi Waterbase v okviru Evropskega informacijskega sistema za vode (WISE) za naselja v poročilu in njihove čistilne naprave¹⁴.

To poročanje o izvajanju direktive je bilo uspešno. Tokrat je prvič 27 držav članic predložilo informacije za poročilo in vse večinoma pravočasno. Poročilo zajema skoraj 24 000 mest z več kot 2 000 prebivalci (ki ustvarjajo onesnaževanje, enako populaciji 615 milijonov, tako imenovanih populacijskih ekvivalentov)¹⁵. Skoraj 18 000 mest (ali 81 % obremenitve zaradi onesnaževanja) je v 15 državah članicah, ki so k EU pristopile pred letom 2004 (EU-15). Preostala so v 12 državah članicah, ki so se EU pridružile v letih 2004 in 2007 (EU-12). Ocena skladnosti je bila izvedena za 26 držav članic, ker za Romunijo noben rok za uskladitev, dogovorjen v njeni pristopni pogodbi, ni prenehal veljati do leta 2010. Hrvaška se je EU pridružila 1. julija 2013 in zato ni bila vključena v to poročanje.

Številnim drugim državam članicam, ki so se EU pridružile leta 2004 ali 2007, so med obdobjem poročanja za to poročilo potekali dodatni roki za uskladitev. Vendar bodo morala številna njihova mesta izpolniti roke za leto 2010 in pozneje ter zato niso bila ocenjena v tem poročilu.

Glavni rezultati analize izvajanja so povzeti spodaj (za podrobnosti po državah članicah glej tabelo 1 v prilogi, ki vključuje tudi podrobne informacije o poteklih rokih v 12 državah članicah, ki so se EU pridružile leta 2004/2007).

2.1. Kanalizacijski sistemi

V večini držav članic EU je zbiranje odpadnih voda na zelo visoki ravni, pri čemer je povprečna stopnja skladnosti enaka 94 % (povišanje z 92 %). Približno 15 držav članic dosega celo skladnost v višini 100 %. Vse države članice so rezultate ohranile na predhodni

¹⁰ COM(2012) 673 final. Za več podrobnosti glej <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0673:FIN:SL:PDF>.

¹¹ SWD(2013) 298.

¹² Sedma tehnična ocena informacij o izvajanju Direktive Sveta 91/271/EGS z dne 21. maja 1991 o čiščenju komunalne odpadne vode, kakor je bila spremenjena z Direktivo Komisije 98/15/ES z dne 27. februarja 1998 (stanje z dne 31. decembra 2009 ali 31. decembra 2010). Sestavljena s strani svetovalca Komisije Umweltbundesamt GmbH (Avstrija).

¹³ Za več podrobnosti glej <http://rod.eionet.europa.eu/obligations/613>.

¹⁴ <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/waterbase-uwwd-urban-waste-water-treatment-directive-3>.

¹⁵ Izraz „populacijske ekvivalente“ ali PE je mogoče najti v direktivi in zajema organsko onesnaženje, ki ga večinoma povzročajo prebivalci vasi/mesta in drugi viri, kot sta nestalno prebivalstvo (turisti) in kmetijsko-živilska industrija.

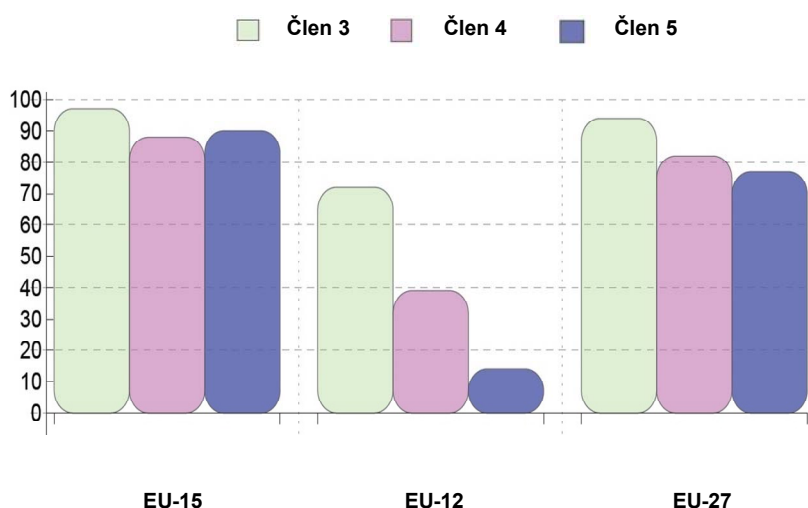
ravni ali jih izboljšale. Vendar so še države, kjer ni nobenega ali pa obstaja le delno zbiranje odplak. Pet držav članic je v obdobju 2009/2010 še vedno imelo stopnjo skladnosti pod 30 % (BG, CY, EE, LV, SI).

2.2. Sekundarno čiščenje

V obdobju 2009/2010 je skupno 82 % odpadnih voda v EU prejelo sekundarno čiščenje v skladu z določbami direktive, kar je štiri odstotne točke več kot v prejšnjem poročilu. Štiri države članice so dosegle 100-odstotno skladnost, šest drugih držav članic pa je imelo raven skladnosti 97 % in več. Vendar pa stopnje skladnosti v državah članicah EU-12 znatno zaostajajo, saj ustrezno sekundarno obdelavo prejema samo 39 % njihovih odpadnih voda. Samo CZ, HU, LT in SK dosegajo rezultate skladnosti med 80 % in 100 %.

2.3. Strožje čiščenje

Ta vrsta čiščenja odpadnih voda, znana tudi kot terciarno čiščenje, po potrebi dopolnjuje sekundarno čiščenje in je večinoma usmerjena v odpravo hranil za boj proti evtrofikaciji ali za zmanjšanje bakteriološkega onesnaženja, ki lahko vpliva na zdravje ljudi (na primer za območja pitne vode ali kopalne vode)¹⁶. Splošna stopnja skladnosti je 77 %. Vendar pa je pri izvajanju strožjega čiščenja prišlo do nekaterih zamud v državah članicah EU-12, kjer je bilo ustrezno obdelanih le 14 % odpadnih voda. Pozitivno pa je, da so štiri države dosegle 100 % skladnost.

Slika 1: rezultati skladnosti na ravni EU-27, EU-15 in EU-12 v zvezi s členom 3 direktive (zbiranje) v zeleni barvi, členom 4 (sekundarno čiščenje) v rožnati barvi in členom 5 (strožje čiščenje) v modri barvi. Prikazane so povprečne vrednosti, ponderirane z velikostjo države članice.

Rezultati na ravni EU-27, EU-15 in EU-12 so navedeni na sliki 1¹⁷.

Vrednosti na ravni EU-15 so na splošno visoke in celo zelo visoke v državah, kot so Nemčija, Nizozemska in Avstrija. Rezultati na ravni EU-12 so dokaj nizki, zlasti v zvezi s strožjim čiščenjem.

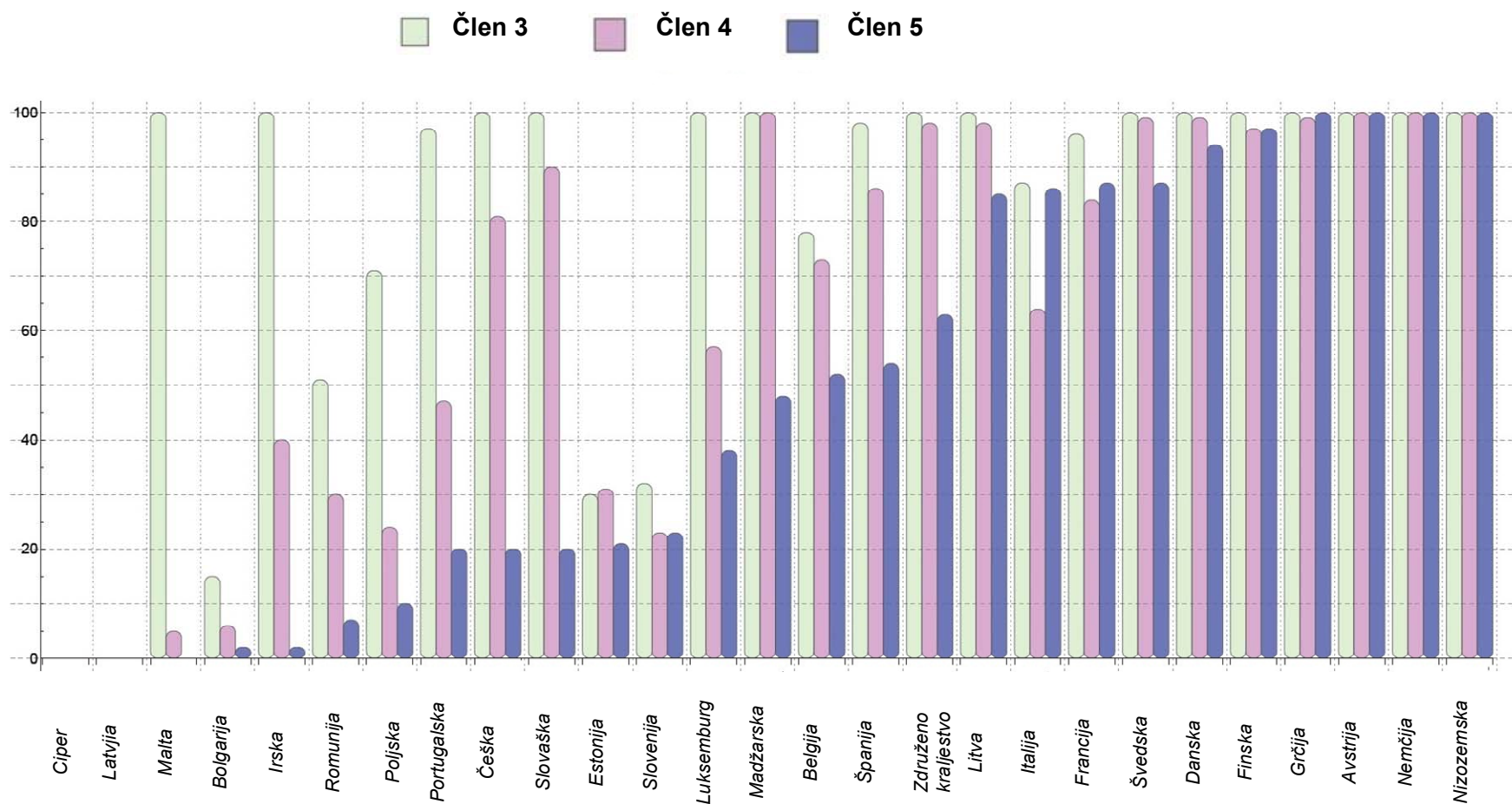
¹⁶ Poleg tega so tehnologije terciarnega čiščenja (npr. ozonacija, kloriranje, UV, membranske tehnologije, peščeni filtri) široko obravnavane kot ene izmed najbolj obetavnih možnosti za blažitev mikroonesnaževal (nastajajočih onesnaževal, vključno s farmacevtskimi izdelki in izdelki za osebno nego, druge industrijske kemikalije), ki vstopajo v vodno okolje.

¹⁷ Tabela 1 (glej Prilogo) odraža rezultate glede na državo članico ter ravni EU-27, EU-15 in EU-12, razvrščene po skladnosti.

Vrednosti na ravni EU-27 so prav tako visoke in podobne vrednostim EU-15 (čeprav nekoliko nižje), zaradi:

a) sorazmerno višje ustreznosti podatkov o zbiranju in čiščenju za države EU-15. Na ravni EU-15 so vsi roki za uskladitev prenehali veljati, zaradi česar je količina odpadnih voda, ki so podvržena skladnosti, velika, hkrati pa so visoki tudi s tem povezani rezultati skladnosti.

b) Manjša ustreznost podatkov o zbiranju in čiščenju za države EU-12, kjer se rezultati skladnosti nanašajo le na del njihovih mest, tj. tistih, ki za katere velja zahteva po uskladitvi do 2009/10.

Slika 2: rezultati skladnosti za posamezno državo članico v zvezi s členom 3 direktive (zbiranje) v zeleni barvi, členom 4 (sekundarno čiščenje) v rožnati barvi in členom 5 (strožje čiščenje) v modri barvi. Države so razvrščene tako, da so najprej prikazane tiste z nižjimi ravnmi skladnosti v zvezi s členom 5 in nato v naraščajočem zaporedju glede na stopnjo skladnosti. Na Slovaškem (člen 5) in v Romuniji (členi 3, 4 in 5) se namesto skladnosti uporablja pojem „ nameščene čistilne naprave“, saj roki za te člene do leta poročanja še niso potekli (podatki o skladnosti niso bili zahtevani, vendar sta državi članici poročali o zbrani in očiščeni odpadni vodi). Na Cipru in v Latviji so bili rezultati skladnosti enaki 0 %, ker kanalizacijski sistemi in komunalne čistilne naprave do leta poročanja (2009) še niso bili popolnoma delujoči. Vendar pa je bil od takrat dosežen znaten napredek in so nedavne stopnje skladnosti veliko višje.

Nacionalni rezultati na sliki 2 se nanašajo na podatke in razmere v letu 2009 ali najpozneje 2010. Službe Komisije se zavedajo, da je bil v številnih državah članicah, zlasti v tistih z nizkimi ravnmi skladnosti, od takrat dosežen znaten napredek in so dejanske stopnje skladnosti pogosto (veliko) višje (zlasti na Cipru in v Latviji).

2.4. Velika mesta/veliki povzročitelji obremenitve

V tem poročilu je opredeljenih 585 velikih mest, od katerih vsako proizvede količino odpadne vode, enakovredno tisti, ki jo proizvede 150 000 prebivalcev (ali več). Obremenitev zaradi onesnaževanja, ki ga proizvajajo samo ta velika mesta, je enaka 45 % celotne zbrane obremenitve. V teh 585 velikih mestih približno 91 % obremenitev zaradi onesnaževanja prejema strožje čiščenje (najboljše razpoložljivo čiščenje). To pomeni izboljšanje v primerjavi s prejšnjim poročilom, ko je takšno čiščenje prejemale samo 77 % zadevne obremenitve zaradi onesnaževanja. Vendar pa se stopnja skladnosti med velikimi mesti/velikimi povzročitelji obremenitve občutno razlikuje.

Za ponazoritev: samo enajst od 27 glavnih mest¹⁸ držav članic EU lahko trdi, da so imele v letu 2010 „popolno skladnost“ tudi z najstrožjimi zahtevami glede čiščenja, če so bile te potrebne (glej tabelo 2 in pripombe v Prilogi za podrobnosti o glavnih mestih EU).

2.5. Občutljiva območja

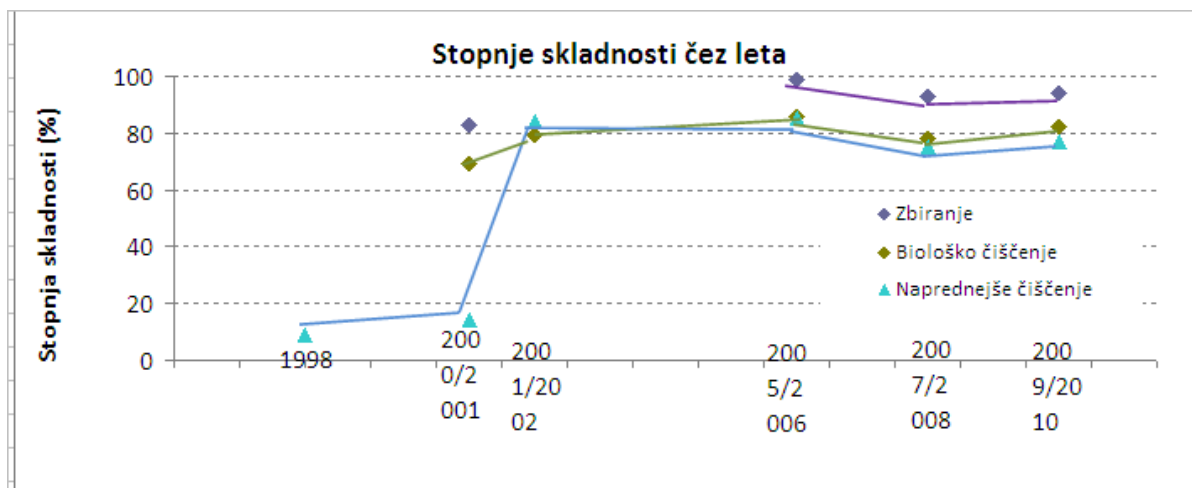
Delež ozemelj EU, ki so določena kot ali veljajo za občutljiva območja, se je od prejšnjega poročila povečal in do leta 2010 dosegel skoraj 75 %. Do najpomembnejših povečanj je prišlo v Franciji in Grčiji. Podrobnosti o občutljivih območjih v državah članicah EU so na voljo v pregledovalniku zemljevidov Evropskega informacijskega sistema za vode¹⁹.

3. TRENDI V ZVEZI S SKLADNOSTJO

Ocena napredka pri doseganju polne skladnosti vseh DČ mora razlikovati med EU-15 in tistimi državami članicami, ki so se pridružile v letih 2004 in 2007. Zahteve za skladnost se redno spreminjajo, predvsem zaradi širitev in s postopnimi prehodnimi obdobji v direktivi, ki so potekla. Vsi roki za EU-15 so se iztekli do 31. decembra 2005, za EU-12 pa se bodo iztekali še naprej, do zadnjega in končnega roka, ki se izteče leta 2018. Do leta 2004 so na voljo samo podatki iz držav članic EU-15. Posledično je bilo merjenje napredka za vseh 27 držav članic mogoče le od petega poročila naprej (2005/2006). Ob združitvi vseh rezultatov prejšnjih poročil, ki jih objavila Komisija, je mogoče prikazati okvirno povečanje stopnje skladnosti. Obstaja samo ena izjema: zmanjšanje med petim in šestim poročilom je bila posledica dejstva, da številne države članice s slabšimi rezultati izvajanja niso poslale potrebnih informacij za vključitev v peto poročilo (2005/2006). Kljub temu je pozitivno, da se je s šestega (2007/2008) na sedmo (2009/2010) poročilo trend povečal, saj so države članice EU-12 prvič imele obveznosti/roke skladnosti, vendar ti niso znižali splošno pozitivnih rezultatov.

¹⁸ Amsterdam, Atene, Berlin, Bratislava, København, Helsinki, Madrid, Pariz, Stockholm, Dunaj in Vilna.

¹⁹ <http://www.eea.europa.eu/themes/water/interactive/soe-wfd/urban-waste-water-treatment-directive-viewer>.

Slika 3: stopnja skladnosti čez leta – ta slika odraža razvoj skladnosti na področju zbiranja, biološkega ali sekundarnega čiščenja in strožjega čiščenja iz številnih različnih poročil o izvajanju (od drugega poročila naprej) v navedenih letih (1998 do 2009/2010). Vsi rezultati niso bili na voljo v vseh poročilih: če podatkov ni, vrednosti ne morejo biti prikazane na sliki in v „koordinati“ se pojavi prekinitev.

4. PRETEKLO IN PRIHODNJE ZMANJŠANJE ONESNAŽENJA

Komisija je ocenila tudi zmanjšanje onesnaženja, do katerega je prišlo zaradi izvajanja te direktive, in pričakovano zmanjšanje v prihodnjih letih v primeru popolne skladnosti. To je bilo opravljeno kot del projekta FATE²⁰ (povezanim z oceno vpliva in učinkov onesnaževal v kopenskih in vodnih ekosistemih).

V obdobju 2011/2012 je Skupno raziskovalno središče Komisije (JRC) objavilo dve poročili²¹, ki sta obravnavali obremenitev zaradi onesnaževanja in znižanja, ki so posledica številnih politik EU (vključno z okvirno direktivo o vodah, direktivo o nitratih in direktivo o čiščenju komunalne odpadne vode) v preteklosti (1985–2005), ter pričakovane obremenitve in znižanja (do leta 2020 z referenčnim letom 2005).

Kar zadeva zmanjšanje hranil v preteklosti, je bila direktiva o čiščenju komunalne odpadne vode uspešna pri nadzoru emisij hranilnih snovi točkovnega vira in s tem pri zmanjšanju vnosov v evropske površinske vode. To je opisano v enem od zgoraj omenjenih poročil JRC: „Dolgoročne obremenitve s hranili, ki vstopajo v evropska morja“. Glede na to poročilo se je, po primerjavi ocen obremenitev s hranili na ravni evropske celine za leto 2005 s tistimi iz leta 1991, celotni izpust dušika zmanjšal za 9 %, medtem ko se je skupna obremenitev s fosforjem zmanjšala za približno 15 %, predvsem zaradi zmanjšanja emisij točkovnega vira. V poročilu je bilo prav tako navedeno, da je bil v Severnem in Baltskem morju upad v glavnem povezan z zmanjšanjem točkovnih virov zaradi izvajanja naprednih ukrepov za čiščenje odpadne vode.

Glede prihodnjih trendov, če se stanje ne bo spremenilo (predpostavka: uporabljeni niso nobeni ukrepi za zmanjšanje hranilnih snovi), je bil eden glavnih zaključkov tega poročila, da bo ta scenarij povzročil povečanje kopenskih emisij hranil do leta 2020. Če bi zdaj prišlo do polnega izvajanja direktive o čiščenju komunalne odpadne vode, bi se doseglo znatno zmanjšanje emisij točkovnega vira. Vendar pa bi v nekaterih delih Evrope popolno izvajanje direktive o čiščenju komunalne odpadne vode lahko (kot prvi korak) povzročilo povečanje emisij točkovnega vira iz nezbranih emisij, zlasti v spodnjem povodju Donave. To je zato, ker

²⁰ <http://fate.jrc.ec.europa.eu/rational/home>.

²¹ <http://bookshop.europa.eu/en/scenario-analysis-of-pollutants-loads-to-european-regional-seas-for-the-year-2020-pbLBNA25159/> in <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/111111111/15938/1/lbna24726enc.pdf>.

bi majhne aglomeracije brez drenažnega sistema prejele bolj organizirano zbiranje in odvajanje, kar bi povzročilo nove točkovne vire, ki trenutno ne obstajajo. Čeprav bi to lahko zmanjšalo učinkovitost zmanjšanja hranil v Črnem morju, bi še vedno povzročilo okoljske izboljšave, kot je zmanjšanje onesnaženja podzemne vode, kar v okviru študije ni bilo ocenjeno.

Med pripravo tega poročila o izvajanju je bil opravljen poseben izračun v zvezi z obremenitvami z onesnaževali, ki izhajajo iz neskladnega dela odpadne vode iz mest (ocena „odstopanja od skladnosti“). Mesta, ki so še vedno brez obveznosti glede skladnosti (tj. kjer roki v pristopnih pogodbah še niso potekali do leta 2009 ali 2010, ki je zadnje leto, o katerih so poročale države članice), niso bila upoštevana. Glede na te ocene je bila skupna letna obremenitev z onesnaženjem, ki izhaja iz komunalne odpadne vode, ki je v nasprotju z direktivo, približno 603 kt/leto²² dušika, 78 kt/leto fosforja in 3 900 kt/leto skupnega organskega onesnaženja²³.

Če primerjamo zgoraj navedene številke z ocenjeno skupno letno obremenitvijo s hranili, ki vstopajo v evropska morja (dušik in fosfor) iz poročila JRC z naslovom „Dolgoročne obremenitve s hranili, ki vstopajo v evropska morja“, dušik, ki nastane zaradi neskladnega deleža odpadne vode, dosega približno 15 % celotnega dušika, ki se odvaža v morje. V primeru fosforja je to razmerje še višje, saj dosega 35 % celotnega fosforja. Navedena razmerja dokazujejo pomembnost popolnega izvajanja direktive v vsej EU.

Na splošno zgoraj omenjeno poročilo JRC ugotavlja, da je „ublažitev točkovnih virov hranil najučinkovitejša možnost za znižanje izpusta hranil v evropska morja. Vendar je izvedljivost tega razmeroma majhna, dodatno zmanjšanje hranil, ki se sproščajo kot točkovni viri, pa bo vključevalo pomembne stroške“.

5. IZBOLJŠANJE S SOFINANCIRANJEM

Za podporo pri izvajanju direktive se lahko uporabijo sredstva EU, zlasti iz Kohezijskega sklada in Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), ki pomagajo regijam, ki zaostajajo ali se srečujejo s strukturnimi težavami pri doseganju trajnostnega razvoja. Ti skladi so države članice in regije znatno podprli pri naložbah v potrebno infrastrukturo za čiščenje odpadnih voda v več programskih obdobjih. Načrtovana finančna podpora za naložbe v dela in infrastrukturo, povezana z odpadno vodo, je znašala približno 14,3 milijarde EUR v 21 državah članicah za tekoče programsko obdobje 2007–2013. Predvsem „nove“ države članice so največji delež svojega financiranja namenila za čiščenje odpadne vode. V času poročevalnih let 2009/2010 so skupna kumulativno dodeljena sredstva v kategoriji „odpadna voda“ znašala 3,5 milijarde EUR za leto 2009 in 9,7 milijarde EUR za leto 2010. Države članice z najvišjimi kumulativno dodeljenimi zneski so bile Poljska (3,3 milijarde EUR), Romunija (1,2 milijarde EUR) in Madžarska (0,6 milijarde EUR).

Kljub znatni podpori iz sredstev EU, je program za „preverjanje ustreznosti politike EU na področju sladkih voda“ poudaril, da je večino sredstev, potrebnih za izvajanje vodne politike EU, treba zbrati v državah članicah. Glede na študijo²⁴, v katero je bilo vključenih 22 držav članic, obstaja v zvezi s prihodnjim izvajanjem skladnosti z direktivo v navedenih državah članicah še vedno velika finančna vrzel.

²² Kiloton/leto.

²³ Glede na kemijsko potrebo po kisiku (KPK).

²⁴ COWI 2010: Stroški za zagotavljanje skladnosti z direktivo o čiščenju komunalne odpadne vode. Končno poročilo. http://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/info/pdf/cost%20of%20uwwtd-final%20report_2010.pdf.

Glavni razlog za to vrzel je, da je bil napredek pri doseganju povračila stroškov od uporabnikov vode in izvajanje načela „plača povzročitelj obremenitve“, kot zahteva okvirna direktiva o vodah, počasen in nezadosten v večini držav članic. Za spodbujanje takih politik določanja cen vode je Komisija predlagala nekatere predhodne pogoje, vključno z zahtevami okvirne direktive o vodah o določanju cen vode, ki jih morajo države članice izpolniti v okviru prihodnje kohezijske politike EU (2014–2020) za financiranje projektov na področju voda.

6. PRETEKLI UKREPI ZA SKLADNOST

Komisija si je prizadevala za zagotovitev skladnosti s stalnim dialogom in po potrebi tudi s sproženjem postopkov za ugotavljanje kršitev, nekatere že leta 1997. Do danes je odprtih še približno 20 horizontalno združenih primerov²⁵ proti desetim državam članicam EU-15.

Glede na nedavno oceno politike v programu „preverjanje ustreznosti politike EU na področju sladkih voda“²⁶ so postopki za ugotavljanje kršitev pozitivno vplivali na učinkovitost in hitrost izvajanja direktive. Čeprav gre pri izvršilnih ukrepih na ravni EU za relativno počasen in dolgotrajen postopek, je bila večina primerov rešena v predhodnem postopku.

Med nekaj uspešnih primerov spadata Francija (primeri s kršitvami v 682 mestih, ki so se začeli leta 1998 in 2000) in Belgija (primer s kršitvami v prvotno 175 mestih, ki se je začel leta 1998). V obeh primerih so zdaj praktično vsa zgoraj navedena mesta skladna. Tudi v Italiji so bile kršitve v 475 mestih, ko se je postopek začel leta 1998; zdaj je po izrečni sodbi ostalo le 110 mest s kršitvami. Poleg teh treh držav sta največji napredek od zadnjega poročila med državami članicami, ki so v postopku za ugotavljanje kršitev, zlasti glede obveznosti čiščenja, dosegli Španija in Grčija.

7. „NOVI PRISTOP“ ZA SPODBUJANJE SKLADNOSTI

Kljub spodbudnim znakom napredka še vedno obstaja veliko pomanjkljivosti pri izvajanju, zlasti v državah članicah, ki so se EU pridružile leta 2004 in pozneje. Zdaj postaja jasno, da bodo brez okrepljenih prizadevanj na ravni EU ter na nacionalni, regionalni in lokalni ravni zamude pri izvajanju v teh „novih“ državah članicah tako dolge ali celo daljše kot tiste v državah članicah EU-15. Obeti, da bi potrebni napredek dosegli izključno prek postopkov za ugotavljanje kršitev, niso spodbudni. Ob upoštevanju sedanje krize in vse večjih omejitev nacionalnih proračunov je Komisija to direktivo opredelila kot kandidatko, ki bi sprožila pilotno pobudo za „novi pristop“ k spodbujanju skladnosti in izvajanja.

Ta „novi pristop“ je določen v predlaganem 7. okoljskem akcijskem programu in „načrtu za varovanje evropskih vodnih virov“. Prednostni cilj 4 v 7. okoljskem akcijskem programu za „povečanje koristi okoljske zakonodaje EU“ predlaga, da se izvedejo posebni ukrepi²⁷, zlasti:

- vzpostavitev sistemov na nacionalni ravni, ki aktivno razširjajo informacije o izvajanju okoljske zakonodaje EU, skupaj s pregledom uspešnosti posameznih držav članic, ki bo izveden na ravni EU (t. i. „strukturiran okvir za izvajanje in informacije“);
- priprava sporazumov o partnerskem izvajanju med državami članicami in Komisijo.

²⁵ Seznam najbolj relevantnih postopkov za ugotavljanje kršitev (do zdaj) in sodb od let 2009/2010 je naveden v Prilogi k poročilu (tabeli 3 in 4).

²⁶ SWD(2012) 393.

²⁷ Priloga VI (str. 102) ocene učinka (SWD(2012) 397 final) navaja podrobne podatke o pilotni pobudi direktive o čiščenju komunalne odpadne vode.

Načrt za varovanje evropskih vodnih virov je določil cilj za „izboljšanje stopenj skladnosti glede čiščenja odpadne vode do leta 2018, in sicer z načrtovanjem dolgoročnih naložb (vključno s sredstvi EU in posojili EIB)“. V praktičnem smislu je načrt za varovanje evropskih vodnih virov napovedal, da bo Komisija do leta 2014 sodelovala z državami članicami pri pripravi izvedbenih načrtov, ki so lahko v obliki partnerskih sporazumov o izvajanju.

Službe Komisije so te ukrepe začele razvijati z delavnico²⁸ decembra 2012 in bodo redno poročale o napredku.

8. SKLEPI IN OBETI

Skoraj 20 let po sprejetju direktive o čiščenju komunalne odpadne vode je bil do leta 2010 dosežen pomemben napredek proti popolnemu izvajanju. Za EU-15 so povprečne stopnje skladnosti 88 % pri sekundarnem čiščenju ter višje pri kanalizacijskih sistemih in strožjem čiščenju (97 % oziroma 90 %). Vodilne na tem področju so Avstrija, Nemčija in Nizozemska, ki so v veliki meri izvajale direktivo, takoj za njimi pa sledijo številne druge države. Njihova prednostna naloga bo vzdrževati in obnoviti obstoječo infrastrukturo. Poleg tega je od leta 2010 v navedenih državah članicah EU-15 prišlo do nadaljnjih naložb s poznejšo uskladitvijo, tudi kot posledica postopkov za ugotavljanje kršitev, ki jih je uvedla Komisija. Z nadaljnjimi prizadevanji v prihodnjih letih bo mogoče (večinoma) uspešno zaključiti izvajanje v navedenih 15 državah članicah do leta 2015 ali 2016. To bi bilo 10 let po poteku zadnjega roka izvirne direktive.

Za države, ki so se EU pridružile leta 2004 in pozneje, pa je stanje drugačno. Od cilja so še vedno precej oddaljene, saj je njihova povprečna skladnost 72 % za kanalizacijske sisteme ter 39 % za sekundarno oziroma 14 % za naprednejše čiščenje. Brez krepitve prizadevanj na vseh ravneh se lahko pričakujejo podobne ali daljše zamude kot pri EU-15, zaradi česar bi države, ki zaostajajo pri izvajanju, v skladu z direktivo delovale šele leta 2028.

Naslednji problem je pomanjkanje skladnosti precejšnjega števila „velikih mest“. Npr. samo enajst od 27 prestolnic EU ima kanalizacijski sistem in čiščenje, ki delujeta v skladu s tehničnimi standardi izpred več kot 20 let. Glede na visoko obremenitev zaradi onesnaženja teh velikih izpustov, to še vedno znatno povzroča onesnaženje okolja.

To sedmo poročilo o izvedbi prvič vključuje podrobno oceno skladnosti za 27 držav članic. Infrastruktura za poročanje v okviru Evropskega informacijskega sistema za vode (WISE) deluje dobro. Postopek je bil izboljšán, časovni razpored za obdelavo in oceno podatkov pa občutno skrajšan. Vendar pa je v nekaterih državah članicah možno še dodatno izboljšanje sistema spremljanja in poročanja. To pojasnjuje nekatere nizke stopnje izvajanja ali neuskkljenost podatkov v različnih poročilih.

Predlagana 7. okoljski akcijski program in načrt za varovanje evropskih vodnih virov poudarjata, kako pomembno je zbiranje in čiščenje komunalne odpadne vode. Komisija je v teh nedavnih političnih pobudah navedla, da bo še povečala svojo podporo državam članicam pri prizadevanju za izvajanje s spodbujanjem „novega pristopa“ za doseganje skladnosti. V decembru 2012 so službe Komisije začele izvajati dejavnosti tega „novega pristopa“, katerih cilj je spodbujanje držav članic, da najpozneje do leta 2014 pripravijo ali revidirajo načrte za izvajanje.

²⁸ <https://circabc.europa.eu/w/browse/340cea09-390f-4c11-8e99-712c519c21e4>.